

Turinys

PRATARMĖ	11
I skyrius. TAIKOMOJI FIZINĖ VEIKLA – INTEGRUOTA MOKSLO IR STUDIJŲ KRYPTIS (Rūta Adomaitienė)	13
I. Pagrindinės sąvokos	
II. Taikomosios fizinės veiklos kaip apibrėžtos integruotos (daugelio dalykų) mokslo krypties samprata	16
1. Pagrindiniai taikomosios fizinės veiklos raidos istoriniai aspektai ...	16
2. Taikomosios fizinės veiklos mokslo krypties teorinis pagrindimas ..	19
III. Pagrindinės taikomosios fizinės veiklos mokslo ir studijų kryptį veikiančios teorijos	26
1. Asmens saviraiškos teorija	26
2. Visaverčio asmens funkcionavimo teorija	28
3. Ekologinė, arba lauko, teorija	30
4. Normalizacijos teorija	31
5. Asmens reikšmingumo teorija	32
6. Socialinė pažinimo teorija	33
7. Asmens veiksmingumo teorija	34
8. Asmens apsisprendimo teorija	35
9. Įgalinimo teorija	37
IV. Taikomosios fizinės veiklos studijų kompetencijos sritys	39
1. Gynimo ir etikos kompetencija	40
2. Konsultavimo ir išteklių koordinavimo kompetencija	41
3. Taikomosios fizinės veiklos planavimo ir administravimo kompetencija	41
4. Neįgaliųjų testavimo kompetencija	42
5. Taikomosios fizinės veiklos programų paskyrimo kompetencija	42
6. Mokymo, orientavimo ir treniravimo kompetencija	43
7. Taikomosios fizinės veiklos programų vertinimo kompetencija	44
8. Tyrimų srities kompetencija	44
9. Specialistų rengimo ir tęstinių studijų kompetencija	45
V. Taikomosios fizinės veiklos specialistų pareigybės ir jų darbo sritys	46
VI. Taikomosios fizinės veiklos mokslo ir praktikos tarptautinės institucijos ir leidiniai	47
VII. Apibendrinimas	51
<i>Užduotys</i>	53
<i>Literatūra</i>	54

II skyrius. SPECIALIOSIOS PSICHOLOGIJOS PAGRINDAI

(Vida Ostasevičienė)	57
I. Sutrikusio intelekto žmonių raidos ir asmenybės ypatumai	57
1. Intelekto sutrikimas	57
2. Motorinė raida	58
3. Pažinimo raida	59
4. Emocijų raiška	60
5. Socialioji raida	60
II. Aklujų ir silpnaregių raidos ir asmenybės bruožai	61
1. Tiflopsichologija	61
2. Motorinė raida	62
3. Pažinimo raida	62
4. Emocijų raiška	66
5. Socialioji raida	67
III. Kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų raidos ir asmenybės ypatumai	69
1. Klausos sutrikimas	69
2. Motorinė raida	70
3. Pažinimo raida	70
4. Emocijų raiška	74
5. Socialioji raida	75
IV. Žmonių, turinčių fizinių ir judėjimo sutrikimų, psichikos bruožai	76
1. Fiziniai ir judėjimo sutrikimai	76
2. Motorinė raida	77
3. Pažinimo raida	77
4. Emocijų raiška	78
5. Socialioji raida	79
V. Bendravimo su neigaliais žmonėmis ypatumai	80
<i>Užduotys</i>	83
<i>Literatūra</i>	84

III skyrius. SPECIALIOSIOS PEDAGOGIKOS PAGRINDAI

(Aurelija Morkūnienė)	86
Įvadas	86
I. Specialiųjų poreikių žmonių ugdymo istoriniai aspektai	87
II. Specialiojo ugdymo ypatumai Vakarų šalyse	91
III. Ugdymo vyksmo organizavimas – pažinimas ir planavimas	98
1. Ugdymo ir raidos ryšys	98
2. Raidos dėsningumai	102
3. Pedagoginis vaiko tyrimas ir įvertinimas	105
4. Ugdymo vyksmo planavimas	107
IV. Skirtingų tipų negalias turinčių asmenų ugdymo ypatumai	111

1. Sutrikusio intelekto žmonių ugdymas	112
2. Sutrikusios regos vaikų ugdymas	118
3. Sutrikusios klausos vaikų ugdymas	122
4. Žmonių, turinčių fizinių ir judėjimo sutrikimų, ugdymas	126
<i>Užduotys</i>	127
<i>Literatūra</i>	128

IV skyrius. NEIGALIŲJŲ SOCIOLOGIJOS PAGRINDAI

(R. Adomaitienė)	130
I. Neigaliųjų sociologijos samprata bendrosios sociologijos požiūriu	130
1. Įvadas	130
2. Neigalių žmonių socialinė grupė – socialinio pasaulio dalis	132
3. Neigaliųjų sociologijos plėtotė	135
4. Neigaliųjų sociologo paskirtis	139
5. Neigaliųjų sociologijos samprata	140
II. Negalios fenomeno sampratos modeliai	141
1. Individualus medicininis negalių modelis	141
2. Socialinis negalių modelis	144
3. Individualaus ir socialinio negalių modelių sugretinimas	146
4. Nacionalinis negalių modelis Lietuvoje	147
III. Negalios fenomeno pagrindimas sociologinių teorijų požiūriu	149
1. Įvadas	149
2. Individualaus negalių modelio interpretacija struktūriniu funkcionalizmo teorijos požiūriu	150
3. Socialinio negalių modelio interpretacija įvairių sociologinių teorijų požiūriu	153
IV. Negalia ir socialinė gerovė žmogaus teisių ir savarankiškumo požiūriu	158
1. Pilietybė, pareigos ir atsakomybė	158
2. Politinės teisės	159
3. Civilinės teisės	159
4. Socialinės teisės	163
5. Gerovė ir socialinė politika	164
6. Neigaliųjų priklausomumo idėja ir jos formavimo pagrindai	165
<i>Užduotys</i>	169
<i>Literatūra</i>	171

V skyrius. FIZINIŲ IR BIOSOCIALINIŲ ASMENS FUNKCIJŲ

SUTRIKIMAI IR TYRIMAS (R. Adomaitienė, L. Samsonienė)	177
I. Įvadas	177
II. Jutimų funkcijos sutrikimas, tyrimas ir vertinimas	178
1. Jutimų klasifikacija	178

2. Jutimų sutrikimų simptomai ir sindromai	181
3. Jutimų tyrimo ir vertinimo metodika	183
4. Jutimų tyrimo technika	184
III. Judėjimo funkcijos sutrikimas, tyrimas ir vertinimas	187
1. Judėjimo funkcija ir ją apibūdinantys rodikliai	187
2. Judėjimo funkcijos sutrikimo simptomai ir sindromai	191
3. Judėjimo funkcijos tyrimo ir vertinimo metodika	197
IV. Asmens biosocialinių funkcijų tyrimas ir vertinimas	207
1. Biosocialinių funkcijų apibūdinimas ir tyrimo pagrindai	207
2. Barthelio indeksas	209
3. Kenny savitvarkos vertinimo metodas	211
4. KATZ kasdieninės gyvenimo veiklos indeksas (G. Augustinaitytė)	213
5. Funkcinės būklės indeksas (G. Augustinaitytė)	214
6. Biosocialinių funkcijų vertinimo metodų sugretinimas (G. Augustinaitytė)	218
<i>Užduotys</i>	220
<i>Literatūra</i>	221

VI skyrius. FUNKCINĖ NEĮGALIŪJŲ KLASIFIKACIJA (R. Adomaitienė) 223

I. Įvadas	223
II. Tarptautinių neįgaliųjų sporto organizacijų medicininės funkcinės klasifikacijos sistemos	224
1. Cerebrinis paralyžius – Tarptautinė sporto ir rekreacijos asociacija	224
2. Tarptautinė Stok Mandevilio žaidynių federacija	227
3. Tarptautinė neįgaliųjų sporto organizacija	230
4. Tarptautinė aklių sporto asociacija	232
III. Perėjimas nuo medicininės funkcinės prie integruotos funkcinės klasifikacijos	233
IV. Sportininkų, kurių funkcija sutrikusi mažiausiai, dalyvavimas neįgaliųjų sporto veikloje	235
V. Įgalių sportininkų dalyvavimas neįgaliųjų sporto veikloje	235
<i>Užduotys</i>	237
<i>Literatūra</i>	238

VII skyrius. NEĮGALIŪJŲ TAIKOMOSIOS FIZINĖS VEIKLOS (TFV)

TEORIJA, METODIKA IR ORGANIZAVIMAS (Kęstutis Skučas)	240
I. Neįgaliųjų judesių raidos ypatumai mokykliniame amžiuje	240
II. Fizinį ypatybių ugdymo metodika neįgaliųjų amžiaus požiūriu	241
III. Pagrindinių judėjimo įgūdžių samprata ir jų ugdymo ypatumai	242
IV. Taikomosios fizinės veiklos organizavimo ypatumai	248
V. Žaidimai, jų organizavimo ir metodikos ypatumai	249

VI. Taikomosios fizinės veiklos organizavimas asmenims, judantiems vežimėliu	255
VII. Fiziškai neigaliųjų sportas	261
<i>Užduotys</i>	272
<i>Literatūra</i>	272

VIII skyrius. REGOS NEIĞALIŲJŲ TAIKOMOSIOS FIZINĖS VEIKLOS TEORIJA, METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

(Greta Augustinaitytė-Jurčikonienė)	274
I. Įvadas	274
II. Regos organo ligos	275
1. Lęšiuko ligos	275
2. Akispūdzio patologija. Glaukoma	277
3. Hipermetropija	278
4. Miopija	278
5. Astigmatizmas	279
III. Regos sutrikimo įtaka raidai	280
IV. Regos neigaliųjų ypatumai ir mokomoji strategija	281
1. Psichomotorinė sritis	282
2. Pažinimo sritis	284
3. Elgesio raida	285
V. Regos neigaliųjų fizinė raida ir judesių tikslumas	286
VI. Pagrindiniai sutrikusios regos asmenų judėjimo (motoriniai) igūdžiai	287
VII. Regos neigaliųjų taikomoji fizinė veikla	289
1. Plaukimas (vandens terapija)	289
2. Šokiai	290
3. Slidinėjimas	290
4. Aklių dviračių sportas	295
5. Lengvoji atletika	295
6. Individuali ir grupinė veikla	298
VIII. Regos neigaliųjų taikomosios fizinės veiklos pakeitimai	303
Pagrindiniai reikalavimai žaidimų taisyklių ir pagalbinių priemonių pakeitimams	305
IX. Regos sutrikimų turinčių asmenų igūdžių įvertinimas	306
<i>Užduotys</i>	313
<i>Literatūra</i>	313

IX skyrius. KLAUSOS NEIĞALIŲJŲ TAIKOMOSIOS FIZINĖS VEIKLOS TEORIJA, METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

(Greta Augustinaitytė-Jurčikonienė)	315
I. Klausos apibrėžimas ir klausos sutrikimo laipsniai	315
II. Kurtumo priežastys	317

III. Klausos sutrikimų tipai	317
IV. Klausos vertinimo testai	320
Neoficialūs klausos tyrimo metodai	320
V. Psichikos ir elgesio ypatumai	321
VI. Klausos negalia turinčiųjų judėjimo ypatumai	321
VII. Kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ypatumai ir mokomoji strategija	323
1. Psichomotorinė sritis.	323
2. Kognityvioji/pažinimo sritis.	324
3. Elgesio sritis.	325
VIII. Klausos neįgaliųjų taikomoji fizinė veikla	328
1. Taikomosios fizinės veikos principai	328
2. Įvairių sporto šakų taisyklės, pritaikytos klausos neįgaliesiems	328
3. Šokių nauda silpnai girdintiems ir kurtiems vaikams.	329
4. Individuali ir grupinė taikomoji fizinė veikla	330
<i>Užduotys</i>	331
<i>Literatūra</i>	331
X skyrius. SUTRIKUSIO INTELEKTO IR PSICHIKOS NEĮGALIŪJŲ TAIKOMOJI FIZINĖ VEIKLA (Jūratė Mikelkevičiūtė)	333
I. Įvadas	333
II. Protinio atsilikimo samprata	334
1. Protinio atsilikimo apibrėžimas, klasifikacija ir priežastys	334
2. Protiškai atsilikusių asmenų ypatumai	339
III. Protiškai atsilikusių asmenų įvertinimo ypatumai	342
IV. Taikomosios kūno kultūros organizavimas, strategija ir instrukcijos metodai	348
V. Taikomosios fizinės veiklos programų ypatumai	353
1. Lengvai ir vidutiniškai protiškai atsilikusių asmenų fizinės veiklos rūšys	353
2. Sunkiai ir labai sunkiai protiškai atsilikusių asmenų taikomoji fizinė veikla	356
VI. Protiškai atsilikusių asmenų integracijos vyksmas	358
VII. Specialiosios olimpiados sąjūdis	363
1. Specialiosios olimpiados filosofija ir principai	364
2. Sportas, treniravimas ir varžybų padaliniai (divizijos)	367
VIII. Autizmo apibrėžimas, požymiai ir priežastys	369
1. Autizmo požymiai ir diferentinė diagnostika	370
2. Vaikų, paveiktų autizmo, fiziniai ir judesių ypatumai	373
IX. Taikomosios kūno kultūros organizavimas, strategija ir būdai	373
X. Taikomosios fizinės veiklos programų ypatumai	378
<i>Užduotys</i>	379
<i>Literatūra</i>	380